

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt fredag den 27. januar 2023

Sag 13/2022

A ved advokat Ole Schmidt kærer Vestre Landsrets afgørelse i sagen:

Anklagemyndigheden

mod

T

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Retten i Aalborg den 1. oktober 2021 (11-4031/2021) og af Vestre Landsrets 8. afdeling den 23. november 2021 (S-2093-21).

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Michael Rekling, Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen og Søren Højgaard Mørup.

Påstande

A har påstået ophævelse af beslaglæggelsen.

Anklagemyndigheden har nedlagt påstand om stadfæstelse.

Anbringender

A har anført navnlig, at der ikke kan ske beslaglæggelse af bilen efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., da betingelserne for en eventuel konfiskation ikke kan antages at være opfyldt, idet konfiskationen vil være uforholdsmæssigt indgribende over for ham og medføre en krænkelse af hans grundlæggende rettigheder, herunder grundlovens § 73. Han havde ikke givet T lov til at bruge bilen. T havde derfor benyttet bilen uretmæssigt, hvorfor betingelserne for en eventuel konfiskation efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., ikke er opfyldt. En eventuel konfiskation vil i øvrigt krænke hans grundlæggende ejendomsret over bilen.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at beslaglæggelsen bør opretholdes, idet betingelserne for konfiskation efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., må antages at være opfyldt,

og at beslaglæggelsen ikke vil være uforholdsmæssigt indgribende over for A. Henset til den familiemæssige relation mellem A og T og oplysningen om, at T ikke har kørekort og hans skiftende forklaringer om retten til at benytte bilen, kan det ikke anses for helt upåregneligt for A, at bilen kunne blive anvendt til vanvidskørsel. Dertil kommer, at der ikke er grundlag for at antage, at A i forbindelse med en eventuel konfiskation vil lide et økonomisk tab, idet han vil kunne få dækket et eventuelt tab gennem et erstatningskrav mod T. Beslaglæggelsen og en eventuel efterfølgende konfiskation af køretøjet kan ikke antages at indebære en krænkelse af As grundlæggende rettigheder.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Den 27. maj 2021 blev T standset af Nordjyllands Politi og sigtet for overtrædelse af færdselslovens § 42, stk. 1, ved på X-vej mellem X-by og Y-by at have ført en personbil med mindst 181 km i timen, uanset at hastigheden ikke måtte overstige 80 km i timen. Bilen blev samtidig beslaglagt.

Bilen tilhører A, hvis samlever er Ts søster.

Ved byrettens kendelse af 1. oktober 2021 blev beslaglæggelsen godkendt og opretholdt, jf. retsplejelovens § 803, stk. 1, med henvisning til, at der er grund til at antage, at bilen skal konfiskeres efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt. Ved landsrettens kendelse af 23. november 2021 blev byrettens kendelse stadfæstet.

Sagen angår, om der er grundlag for at godkende og opretholde beslaglæggelsen.

Retsplejelovens regler om beslaglæggelse

Efter retsplejelovens § 802, stk. 1, kan genstande, som en mistænkt har rådighed over, beslaglægges, såfremt den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og der er grund til at antage, at genstanden bør konfiskeres.

Efter retsplejelovens § 803, stk. 1, 1. pkt., kan genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, beslaglægges som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at genstanden bør konfiskeres.

Beslaglæggelse er et foreløbigt retsmiddel, og der skal således ikke ved denne afgørelse tages endeligt stilling til, om bilen skal konfiskeres, men om der ud fra de oplysninger, som foreligger på nuværende tidspunkt, er grund til at antage, at bilen bør konfiskeres i forbindelse med straffesagen mod T for overtrædelse af færdselsloven.

Færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt.

Efter færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt., skal der i tilfælde af såkaldt vanvidskørsel ske konfiskation af køretøjet, selv om køretøjet ejes af en anden end den person, der har ført det. Det gælder dog ikke, hvis konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende, navnlig henset til ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt ved en sådan kørsel, og for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling i anledning af overdragelsen af køretøjet til den anden person.

Bestemmelsen blev indsat i færdselsloven ved lov nr. 534 af 27. marts 2021 (Folketingstidende 2020-21, tillæg A, lovforslag nr. L 127). Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at formålet med lovændringen er at forhindre meget alvorlige færdselsforseelser, der i særlig grad kan udsætte andre mennesker for livsfare, og forslaget skal ses i lyset af, at såkaldt vanvidskørsel kan have – og gennem en årrække har haft – særdeles alvorlige og i værste tilfælde fatale konsekvenser, at det i praksis er tæt på umuligt for almindelige borgere at sikre sig herimod, og at problemets omfang er væsentligt. Dertil kommer de praktiske vanskeligheder, der var forbundet med at forhindre vanvidskørsel efter den tidligere regulering.

Af forarbejderne (Folketingstidende 2020-21, tillæg B, lovforslag nr. L 127, betænkning af 15. marts 2021, s. 4 f. og s. 8) fremgår, at der ved bedømmelsen af, om konfiskation må anses for uforholdsmæssigt indgribende, skal anlægges en helhedsvurdering af sagens samlede omstændigheder. Det forudsættes, at der er tale om en snæver undtagelse, idet udgangspunktet er, at køretøjer benyttet til vanvidskørsel konfiskeres, og ejeren herefter må søge sit tab dækket gennem et erstatningskrav mod føreren. Endvidere er det nærmere beskrevet, i hvilke tilfælde betingelserne for at undlade konfiskation skal anses for opfyldt.

Med hensyn til ejerens mulighed for at kunne vide, at køretøjet ville blive anvendt til vanvidskørsel, fremgår bl.a., at der skal foretages en samlet vurdering af, om det måtte anses for helt upåregneligt for ejeren, at køretøjet ville blive anvendt på denne måde. Der skal navnlig lægges vægt på ejerens forhold og adfærd, herunder om ejeren har udvist agtpågivenhed.

Hvis en privatperson har udlånt køretøjet, formodes ejeren som udgangspunkt at have tilstrækkeligt kendskab til den person, som ejeren vælger at låne køretøjet ud til, til at kunne vurdere, om der er risiko for, at køretøjet vil blive anvendt på en sådan måde, at det kan medføre konfiskation. Hvis det dokumenteres, at køretøjet har været stjålet på gerningstidspunktet, skal der ikke ske konfiskation.

For så vidt angår ejerens mulighed for at tage alle rimelige skridt til at sikre sin økonomiske stilling fremgår bl.a., at udgangspunktet om konfiskation skal fraviges, hvis ejeren godtgør, at adgangen til at gøre erstatningskrav gældende over for føreren ikke er tilstrækkelig til at forhindre, at konfiskationen er uforholdsmæssigt indgribende. Dette kan efter forarbejderne f.eks. være tilfældet, hvis ejeren godtgør, at særlige omstændigheder konkret gør et erstatningskrav illusorisk.

Højesteret bemærker, at en person, der har ført et køretøj på en sådan måde, at der er grundlag for at konfiskere køretøjet i medfør af færdselslovens § 133 a, stk. 2, som udgangspunkt vil være erstatningsansvarlig efter dansk rets almindelige regler over for den, der lider et økonomisk tab, hvis køretøjet konfiskeres. Er der tale om lån, vil låntageren som udgangspunkt være erstatningsansvarlig på objektivet grundlag efter DL 5-8-1 over for den, der har udlånt køretøjet, hvis køretøjet konfiskeres, og låntageren har lånt køretøjet i egen interesse.

Den konkrete sag

Spørgsmålet om konfiskation af bilen skal pådømmes under straffesagen mod T, og det er først i denne sag, der skal tages stilling til, om konfiskation vil være uforholdsmæssigt indgribende. På nuværende tidspunkt skal der alene tages stilling til, om der er grundlag for at beslaglægge bilen ud fra en antagelse om, at der vil være grundlag for at konfiskere bilen under straffesagen.

Der er begrundet mistanke om, at T har gjort sig skyldig i kørsel som nævnt i færdselslovens § 133 a, stk. 2, 2. pkt. (vanvidskørsel). Spørgsmålet er herefter, om konfiskation må antages at være uforholdsmæssigt indgribende.

Som nævnt fremgår det af forarbejderne, at der skal foretages en samlet vurdering af, om det måtte anses for helt upåregneligt, at bilen ville blive anvendt til vanvidskørsel. Ved vurderingen af As forhold og adfærd, herunder om han har udvist agtpågivenhed og hans mulighed for at vurdere, om der var risiko for, at bilen ville blive brugt til vanvidskørsel, lægger Højesteret

vægt på A og Ts indbyrdes relation, deres forklaringer og omstændighederne ved kørslen. T har forklaret, at han tit kommer i søsteren og As hjem i Y-by, og at han selv hentede nøglen i deres hjem i forbindelse med, at han og søsteren var til gravøl i Y-by. A har forklaret, at de ikke plejer at låse døren til deres hjem, og at bilnøglen normalt ligger et bestemt sted. Han vil ikke anmelde forholdet som brugstyveri, fordi de er tæt på hinanden. Det er herefter ikke godtgjort, at det var helt upåregneligt for A, at bilen ville blive anvendt til vanvidskørsel, idet det bemærkes, at bilen ikke kan anses for brugstjålet.

Efter forarbejderne skal udgangspunktet om konfiskation bl.a. fraviges, hvis ejeren godtgør, at adgangen til at gøre et erstatningskrav gældende over for føreren ikke er tilstrækkelig til at forhindre, at konfiskationen er uforholdsmæssigt indgribende. Det må ved vurderingen af ejerens økonomiske stilling i tilfælde af konfiskation også tages i betragtning, om ejeren har andre muligheder for at få dækket sit tab.

Ved vurderingen af de økonomiske konsekvenser for A i tilfælde af konfiskation lægger Højesteret til grund, at den beslaglagte bil er en ældre ... Der foreligger ikke oplysninger om Ts økonomiske forhold, der godtgør, at han ikke vil være i stand til at erstatte As tab, eventuelt over en længere periode.

Efter en samlet vurdering af de oplysninger, der på nuværende tidspunkt foreligger, finder Højesteret, at der ikke er grund til at antage, at konfiskation vil være uforholdsmæssigt indgribende.

Grundlovens § 73

A har gjort gældende, at beslaglæggelsen er i strid med grundlovens § 73, da der ikke er tale om, at bilen i sig selv er ulovlig, og da han ikke selv har overtrådt færdselsloven.

Højesteret finder, at der allerede som følge af det, der er anført ovenfor om As forhold og hans mulighed for at opnå erstatning fra T, ikke er grundlag for at antage, at konfiskation vil være i strid med grundlovens § 73.

Konklusion

Højesteret tiltræder, at betingelserne for beslaglæggelse er opfyldt, og stadfæster landsrettens kendelse.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse stadfæstes.